

Frans Pointl. *De aanraking*. Nijgh & Van Ditmar

Het meest opvallende literaire succes van het afgelopen jaar was ongetwijfeld Frans Pointls verhalenbundel *De kip die over de soep vloog*. 70.000 exemplaren zijn er inmiddels van verkocht, meldt een trotse uitgever bij de aankondiging van Pointls tweede boek. Dat zou ook een verbazingwekkend succes zijn geweest, als het niet door de televisie was veroorzaakt. Bijna iedere schrijver die met de juiste presentatie en het juiste verhaal op het scherm verschijnt, kan rekenen op lange rijen voor de kassa. De enige onzekerheid zit hierin, dat nooit volledig te voorspellen valt welk verhaal en welke presentatie de juiste zijn, maar bij Frans Pointl was met beide kennelijk niets mis.

Uiteraard is er geen enkele reden om Pointl daar op aan te kijken. Op de televisie was hij even onverstoortbaar zichzelf als in zijn boek. Dat hij door het grote publiek in de armen is gesloten, maakt hem als schrijver en als persoon (tussen beide lijkt bij Pointl geen noemenswaardig verschil te bestaan) niet minder. Wel heeft het succes er vast toe bijgedragen dat al zo snel, amper een jaar na de eerste, een tweede verhalenbundel van zijn hand is verschenen. Zo zijn nu eenmaal de wetten van het literaire bedrijf, waar Pointl met zijn verhalen zo mijlenver vanaf lijkt te staan.

De nieuwe bundel heet *De aanraking* en bevat dertien verhalen die wat toon en sfeer betreft nauwelijks afwijken van de verhalen in *De kip die over de soep vloog*. Iets anders viel ook niet te verwachten. Uit zijn debuut kon men opmaken dat Pointl niet een schrijver is met een breed literair spectrum. Zijn kapitaal bestaat uit weinig meer dan zijn eigen leven en een even sobere als laconieke stijl, waarmee hij uit de niet erg opwekkende feiten van dat leven op papier het maximum weet te halen. De verhalen in *De aanraking* bevestigen dat, met als onvermijdelijk gevolg dat de verrassing nu bescheidener uitpakt dan een jaar geleden.

Toch heeft Pointl zich niet tevreden gesteld met een klakkeloze herhalingsoefening. Slechts een minderheid van de nieuwe verhalen gaat rechtstreeks over zijn excentrieke moeder, wier verstikkende invloed op het leven van haar zoon in *De kip die over de soep vloog* zoveel indruk maakte. Voor de meeste verhalen in *De aanraking* heeft Pointl uit andere bronnen geput, zoals zijn bizarre ervaringen als huurder en kamerbewoner, zijn doorgaans weinig fortuinlijke relaties met vrouwen en zelfs, als ik mij niet vergis, zijn fantasie.

Ook in zijn debuut stond overigens een aantal verhalen van die herkomst, en dat maakt het verschil vooral een kwestie van variatie, wat voor de hand ligt aangezien de nadruk hier minder op Pointl zelf valt en meer op de merkwaardige personen met wie hij in aanraking komt. In het titelverhaal van de nieuwe bundel maakt de lezer bijvoorbeeld kennis met Sientje, een mooie maar domme dochter van een rijke vader, met wie Pointl het COC bezoekt omdat zij daar niet „achterna (zou) worden gezeten". In drie andere verhalen wordt verteld over een zekere „Joop", die in Pointls bescheiden etagewoning intrekt om vervolgens diens eenzellige levensritme een tijd lang grondig te verstoren.

De fantasie lijkt slechts in twee verhalen een rol te spelen: „Oponthoud in Arras" en „Poelie de Verschrikkelijke". In het eerste verhaal beschrijft Pointl een tochtje naar Frankrijk per Trabant, dat eindigt met motorpech en een onverwacht

erotisch onthaal door de vrouw van de mecaniciens die het autootje weer aan de praat krijgt. In het tweede verhaal blijkt een wel zeer ongezeglijke kater de gereïncarneerde ziel te herbergen van niemand minder dan Adolf Hitler.

Beide verhalen bewijzen dat Pointl niet op een gemakkelijke manier het succes van zijn eerste boek heeft willen exploiteren. Maar dat zegt natuurlijk nog niets over hun kwaliteit. Helaas valt die een beetje tegen. Het verhaal over de van echtelijke liefde verstoken Franse boerin bevat te veel clichématige elementen en de vondst van Hitlers reïncarnatie pakt toch wel erg mager en flauw uit.

Wat in Pointls verhalen fascineert is in de eerste plaats de onalledaagse persoonlijkheid van de schrijver en tot dusver is die het duidelijkst en indrukwekkendst aan het licht getreden in de verhalen waarin ook de moeder meedoet. Dáár ligt kennelijk het centrum van Pointls beklemmende literaire wereld. Een centrum dat samenvalt met de oorsprong van zijn schrijverschap en er in zekere zin ook de limiet van bepaalt. Serieuze ontsnappingspogingen (zoals de genoemde verhalen in *De aanraking*) betalen daarvoor met een vermindering van intensiteit en overtuigingskracht.

Het is dat het zo onredelijk is tegenover schrijver en literair bedrijf, maar anders zou ik het betreuren dat Frans Pointl na *De kerp die over de soep vloog* een tweede boek heeft gepubliceerd - ook al kan dat dan zonder al te veel moeite in de schaduw van zijn voorganger staan.

(*de Volkskrant*, 16-11-1990)